Co je to drak?
hledej hada

Dávní přírodovědci věřili, že drak je skutečné zvíře. Neprobádané divočiny na mapách cizích krajů bývaly opatřeny nápisem „Zde jsou draci". Staré knihy jako např. *History of foure-footed Beastes* ze 17. století od Edwarda Topsella zobrazují draky spolu s plazy typu ještěrek a hadů. Dnes máme prozkoumány takřka všechny části planety a můžeme si být skoro jisti, že drak ve všeobecně rozšířené podobě, jak si jej obvykle vizualizujeme, nikde na Zemi fyzicky neexistuje.

V novodobých popisech mívá drak čtyři nohy, dlouhé tělo podobné hadímu, ocas s vyčnívajícími bodci, hlavu rozlíceného ještěra, netopýří křídla, ostré drápy, ostré zuby a tlamu dštící oheň. V dřívějších dobách však byly podoby draků zcela zaměnitelné s podobami hadů.

Ve starověkém Řecku a Římě se užívalo slov *Drakon* a *Draco* k označení velikého hada a slovo *drak* je z obou odvozeno. *Drakon* ovšem znamenal nejen velkého hada, ale i létající bytost (která však podobně jako většina čínských draků dokáže záhadným způsobem létat bez křídel).

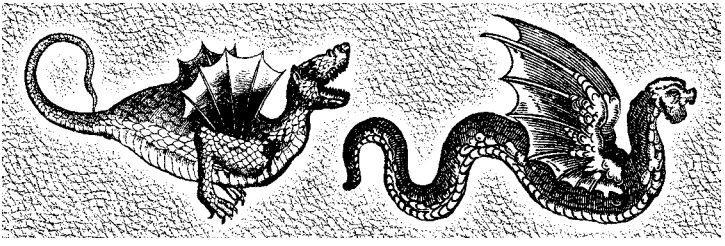

Nahoře: Legendární dračí síla a udatnost může být docela dobře důvodem zkazek, podle nichž právě drak zplodil Alexandra Velikého.
Na protější straně: Okřídlený drak a had z knihy History of foure-footed Beastes.

TIAMAT
vše počíná dračicí

Epos *Enúma eliš* (babylónský mýtus o stvoření) byl objeven ve formě dlouhé básně na sedmi tabulkách mezi vykopávkami v Ninive v Iráku. Pocházejí z druhého tisíciletí před Kristem. Rozluštěný text vynesl na světlo příběh dračice Tiamat.

Báseň vypráví, že na počátku nebylo nic než dva principy bytí: Apsú, duch sladkých vod, a Tiamat, duch slaného moře a chaosu, vtělený do podoby dračice s hadím tělem, rohy a dlouhým ocasem. Podle mýtu porodí Tiamat mnoho dětí-bohů a ti zabijí svého otce, aby je nemohl zničit. Běsníc nad jejich činem vstoupí proti nim Tiamat do války a zplodí jedenácte nestvůr: zmiji, žraloka, muže-štíra, démona bouří, velkého lva, draka, šíleného psa a čtyři bezejmenné.

Bůh Marduk pak svolí, že bude proti Tiamat bojovat. Vyzbrojí se lukem a šípy, bleskem a sítí ze čtyř mocných větrů. Po velkolepém boji se mu podaří spoutat Tiamat do sítě tak, že jí vnikne do úst zlý vítr, oslabí ji a zbaví života. Marduk rozdělí její tělo na dvě části a z nich vzniknou dvě klenby (země a nebesa) – babylonský světový řád.

Tiamat takto symbolizuje prvotní chaos, vodu a temnotu.

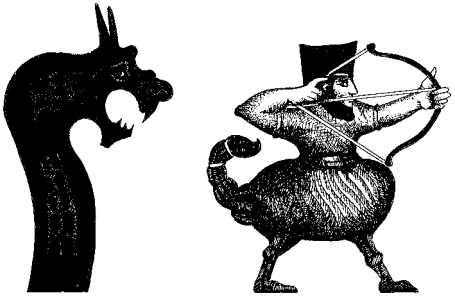

Na protější straně: Marduk a drak. Nahoře výše: z nedokonalé fúze tradic babylonské a egyptské mytologie vznikla Tiamat, kterou zde vidíme, jak bojuje s Mardukem (obrázek podle nákresu z druhého tisíciletí před Kristem).
Nahoře níže: Hlava Tiamat a muž-štír z babylonského hraničního kamene.

Draci Yggdrasilu
a světový strom

Stará norská tradice praví, že kosmický strom života Yggdrasil stojí na „nehybném místě otáčejícího se světa a na něm spočívá vesmír". Jeho koruna se rozprostírá nade všemi světy a jeho tři mohutné kořeny prorůstají do tří oddílů podzemí. Jeden se stáčí ke třem obrům ve světě mrazu, druhý proniká k soudcovskému sídlu bohů Aesir a třetí do místa zvaného Niflheimar, v němž vládne bohyně pekel Hel. Pod její doménou sídlí drak Nidhögg, „Hrůzný rafač", jenž zespodu užírá kořeny stromu života a snaží se zničit vesmír.

Nidhögg představuje zlo ohrožující kosmos. Středozem Midgard je sužována Červem ležícím v mořích, jež obklopují zemi. Opačný konec ocasu má v ústech a z nich chrlí oceány. Bude-li mu kdy ocas z úst vytažen, postihne zemi pohroma.

Podle této báje se horkokrevný, ryšavý bůh počasí Thor rozhodne ubít Červa Midgardu obávaným kladivem. Přesvědčí obra Hymiho, aby ho vzal rybařit, připevní na vlasec tučnou hlavu vola coby návnadu a slaví úspěch: chytí Červa na hák. To však není konec.

> *Toto vám mohu říci s jistotou: Krve by se v nikom nedořezal, kdyby shlédl výjev tak příšerný, jaký spatřil jen Thor, když pohlédl na hada a zdola pak když červ vydechl jedovatý oblak. Moře se vlilo do člunu a vylilo z člunu, Hymi hrůzou zbledl a vzápětí zežloutl. Thor popadl kladivo a roztočil je nad hlavou, když tu Hymi sáhl po noži, jímž sekal návnady, a usekl Thorův prut. Had se pak vnořil do mořských hlubin.*
>
> Dle severského eposu sepsaného Snorrim Sturlusonem (1178–1241).

Potupený Thor uhodí Hymiho kladivem a přehodí jej přes palubu. Thor a Červ Midgardu se navzájem zabijí při závěrečné bitvě bohů známé jako Ragnarök (Záhuba bohů).

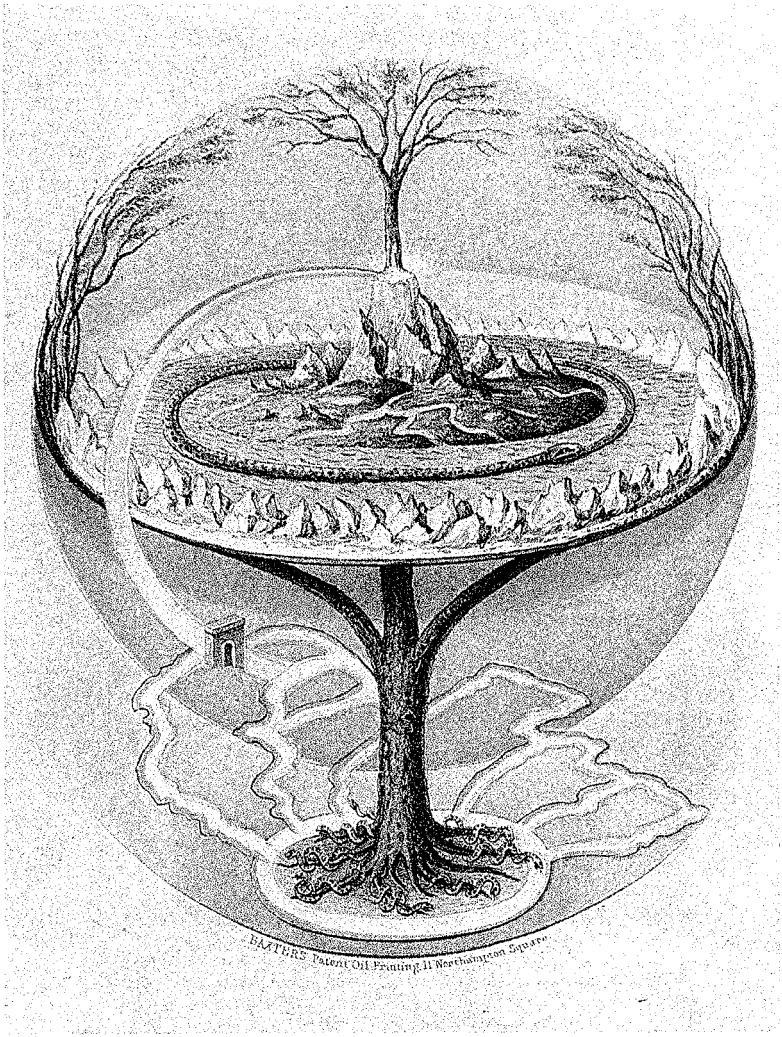

Strom života s Červem Midgardu obkružujícím zemi. Frontispis Northern Antiques 1847.

Znamení bohyně

ta stará saň

Na Západě se drakům od nepaměti přisuzuje důvěrný vztah k pozemským bohyním a k ženám vůbec. Raně středomořské umění často zobrazuje bohyni Matku ve společnosti hadovitého draka. Existuje pečetní váleček z údolí řek Eufratu a Tigridu, obydleného 4 000 let před Kristem Sumery, s vyobrazením mocné bohyně Bau vlevo od stromu života. Za sebou má velkého hadovitého draka představujícího její životadárné síly.

V pelasgickém mýtu o stvoření světa stvoří bohyně Eurynome hada Ofiona, aby se s ním spářila. Brzy otěhotní a snese „vejce všehomíra". Ofion obtáčí vejce, až praskne skořápka a vyvalí se vše, co vesmír obsahuje, od Slunce k nejmenšímu mravenečkovi. Ofiona posedne nadutost a naparuje se, že původcem všeho stvoření je on. Eurynome se rozběsní, sejme botu, udeří ho do hlavy podpatkem, vykopne mu zuby a svrhne ho do podzemních jeskyní.

V egyptských hieroglyfech je pojem „bohyně" vyjádřen obrázkem kobry. Coby velká zlatá kobra se zpodobňuje egyptská bohyně Neit. Pozdější sošky krétské Velké bohyně nalezené v minojském chrámu drží v rukou posvátné zmije. Podobně jako Velká bohyně jsou schopny způsobit děs a rychlou smrt.

Kněžka chráněná drakem.